

Något från Gammalsvenskbyn och Ukraina under 2021

Så har nu också år 2021 gått till historien och det är dags för undertecknad att åter teckna ner några rader om vad som tilldragit sig i Gammalsvenskbyn och också något om Ukraina, coronapandemin, privatiseringen av jordbruksmark, det ryska hotet m m.

Året 2021 har ju varit ett år som vi kanske inte kommer att minnas som ett normalår. Hela 2021 har ju i hela världen präglats av coronaepidemin och inte då minst i Ukraina och i Gammalsvenskbyn. Smittläget i Ukraina har hela tiden legat på en hög nivå, enligt uppgifter på Google är totalt 3,9 milj personer smittade varav 105000 har avlidit, i Khersons oblast, län, där Gammalsvenskbyn ingår, är nästan 80000 smittade och 2700 avlidna. Myndigheterna i landet har indelat de olika oblasten i zoner; gröna, gula, orange och röda, beroende på hur många som varit sjuka. I dessa zoner råder då olika grad av restriktioner som begränsningar på hur många som får vistas i allmänna lokaler samt var alla måste bära munskydd som t ex i kollektivtrafiken. Khersons oblast var tyvärr under hela hösten en röd zon vilket innebar stängda skolor och stängda affärer, undantagna var apoteken och de butiker som sålde matvaror. I december blev Khersons oblast en orange zon då smittan minskade något och bl a kunde då skolorna öppnas igen. De flesta oblasten i Ukraina är numera antingen i den orange eller gula zonen, tyvärr ännu inget i den gröna zonen.

Vaccineringen mot covid 19 startade i Ukraina i mars och började då med de äldre människorna samt personal inom vården. Det stod ganska snart klart att vaccineringen gick snabbare än beräknat då många inte ville vaccinera sig. Under hösten har de ukrainska myndigheterna på olika sätt uppmanat invånarna att vaccinera sig och man införde också tvångsvaccinering av alla offentligtanställda som lärare och vårdpersonal. De vaccin man använt i Ukraina är de samma som i västvärlden; AstraZeneca, Moderna och Pfizer men även kinesiskt vaccin har injicerats. Idag är det bara ca 32% av befolkningen som fått båda sprutorna vilket innebär att många ännu insjuknar i covid 19. Att så många ukrainare inte vill bli vaccinerade är ett arv från kommunisttiden då man misstrodde allt som kom från myndigheterna. Denna inställning är samma i

Ryssland där också en ganska liten del av befolkningen låter vaccinera sej även om myndigheterna där också hela tiden uppmanar sina invånare att ta sprutorna.

När situationen under hösten var som allvarligast lät oblastledningen uppföra mobila sjukhustält bredvid sjukhuset i Kakhovka för att kunna ta emot det stora antal patienter som var i behov av vård. Dessa tält är numera nedtagna. Bilden är tagen från bilen då det var förbjudet att gå och vistas utanför området.

För att öka privatiseringen jordbruksmark införde Ukraina under 2021 nya lagar vilka gjorde det möjligt för privatpersoner att förvärva upp till 100 ha mark. För ukrainskt ägda bolag gäller lagen från 2024 och då möjlighet att förvärva upp till 10000 ha. Utländska bolag eller icke ukrainare kan dock ännu inte köpa jord i Ukraina då det först krävs en omröstning om detta i det ukrainska parlamentet, en sådan omröstning lär dock dröja då frågan idag har låg prioritet bland politikerna. Minimipriset som gäller för inköp av mark i Khersons oblast är 24500 UAH/ha, ca 8200 SEK/ha. Det har dock sålts mycket

mark till betydligt högre priser, det har nämnts priser på 45000 UAH/ha, ca 15000 SEK/ha för mark som har bevattningsmöjligheter. Khersons oblast är ett av de oblast i Ukraina där privatiseringen varit störst men ännu finns mycket mark till salu för hugade spekulanter.

Det som oroar de allra flesta ukrainare idag är ju naturligtvis den pågående konflikten med Ryssland, där grannlandet i öster hotar med att invadera ukrainskt territorium. Många människor i södra Ukraina är dessutom extra oroad över att Ryssland skall invadera och beslagta kraftstationen och bevattningskanalen vid Nova Kakhovka för att trygga el- och färskvattenförsörjningen till Krim vilka båda är bristvaror där. Rysslands president Putin klargjorde i somras att Ukraina tillsammans med Belarus tillhör det som han kallar; ”Storryssland”. Putin anser att dessa länder som har historisk samhörighet, gemensamt språk samt gemensam kultur och religion skall ingå i den ryska intressesfären. Sedan mitten av 1600- talet har Ukraina med, undantag av ett par år efter ryska revolutionen, tillhört Ryssland och Sovjetunionen ända till 1991 då Sovjetunionen upplöstes och Ukraina blev självständigt. Att Ukraina skall gå tillbaka till den tiden är för dagens ukrainare helt uteslutet, särskilt de unga som vill att Ukraina skall bli medlem i EU och att landets invånare får ta del av den europeiska gemenskapen och inte minst det europeiska välståndet som man ser har kommit t ex Polen och de baltiska länderna till del sedan de blev EU-medlemmar. Ukrainarna ställer nu allt sin tro till de pågående förhandlingarna mellan stormakterna där man hoppas att den massiva uppbackningen från västvärlden skall få Putin att backa och dra tillbaka sina trupper.

För invånarna i Gammalsvenskbyn har livet också under 2021 med undantag för epidemin varit nästan som tidigare. Coronan har dock även för byborna inneburit begränsningar, några familjer i byn har varit smittade och sjuka, under flera perioder har folk varit isolerade, några har även vårdats på sjukhus men inga dödsfall under året. Pandemin har ju också inneburit att det inte varit några svenska turister i byn som behövt boende och därmed för många minskade inkomster.

Under året har fyra svenskättlingar slutat sina dagar. I april avled Andre' Annas, 80 år gammal. Andre' deltog sällan i sammankomster med svenskar, var dessutom inte svensktalande och var därför inte så välkänd bland besökande svenskar, desto fler kände hans bror Gustav Annas.

Här tar dottern; Larissa ett sista farväl av pappa Andre'

I maj avled Ivan Kozenko, son till den av alla svenska besökande välkända Elsa Kozenko. Ivan led av Parkinsons sjukdom men dödsbudet kom ändå oväntat, Ivan blev bara 54 år.

Ivan Kozenko var medlem i Zmejevkas baptistförsamling och det var en av församlingens medlemmar; Dimitri Motso som förrättade begravningen

I augusti dog Viktor Buskas, endast 46 år. Viktor hade en kort tid varit sjuk i cancer men ingen trodde att utgången skulle ta en sådan vändning. Viktor efterlämnar hustru och sex barn vilkas framtida försörjning kommer att försvåras. Efter dödsfallet startades en insamling i Sverige och många svenskar har lämnat bidrag och ekonomisk hjälp till de efterlevande. Föreningen Svenskbyborna har dessutom bestämt att ge familjen månadsvis ett ekonomiskt bidrag. I och med Viktors bortgång har Gammalsvenskbyn förlorat en av de som bäst behärskade det svenska språket.

Viktor Buskas var också medlem i baptistförsamlingen och även då förrättade Dimitri Motso begravningen

På årets sista dag avled Elsa Gorban f Schultz, 80 år gammal. Elsa hade drabbats av en stroke och vårdades under en vecka i hemmet innan hon gick bort.

Här bärs Elsa Gorban till den sista vilan

Elsa som bodde i Minchurinets var mycket aktiv i den Lutheranska kyrkan och många svenskar som närvarat vid gudstjänster där minns hennes sång särskilt då man sjöng de tyska psalmerna.

Under 2021 har de även skett förändringar av byns administration, tidigare arbetade där ca 10 personer men numera är det bara byäldsten Nikolaj Kurivtjak och tre medarbetare till honom som är kvar på bysovjeten.

Skolan i Minchurinets har också stängts under året och barnen därifrån åker nu buss till skolan i Zmejevka. Nikolaj Kurivtjak har meddelat att den tidigare skolbyggnaden i framtiden skall användas som bibliotek, museum samt för inomhussporter.

Under året har också marknaden som är varje onsdag, flyttat ner till Strandvägen och planen framför bysovjeten, den låg tidigare vid korsvägen framför byns båda affärer. Denna förflyttning var ett av de förbättringar som Nikolaj deklarerade att han tänkte genomföra när han tillträdde som byäldste. Övriga förbättringar som han ville genomföra har dock inte blivit av under året men kanske blir verklighet under kommande år.

Nikolaj Kurivtjak är dock mycket aktiv, han har genomfört olika sammankomster för byborna, bl a en festival tillägnad potatisen. Detta var ett lovvärt initiativ då potatisodlingen spelar en stor roll för många bybors utkomst.

Vid potatisens dag gavs det möjlighet att studera flera nya potatissorter

Nikolaj har också tagit initiativ till att uppföra en staty av Jungfru Maria vid infarten till byn. Då Nikolaj är medlem av den Grekisk Katolska församlingen i Zmejevka och som har sina rötter i västra Ukraina har han hämtat inspirationen till detta monument därifrån då liknande religiösa minnesmärken är mycket vanliga där.

Det nya kristna monumentet vid infarten till Gammalsvenskbyn

Många präster närvarade vid invigningen av monumentet

Vid invigningen förekom också körsång. Längst till höger, svenskätlingarna; Maria Proniv och Luba Gvozdik

Ett problem i byn där Nikolaj är inblandad är att Ukraina från och med detta året kommer att införa en ny lag för att beskatta jordbruksmark. Skatten drabbar främst de som brukar marken och är registrerade företag, då främst arrendatorer. Dock drabbar den även de mindre markägarna som sedan kolchoztiden äger en bit mark vilken de oftast inte brukar. Har man då arrenderat ut marken till icke registrerade företagare-lantbrukare, måste markägaren själv betala den nya skatten om ca 1200 UAH/ha. Tyvärr är många mindre bönder i Ukraina inte registrerade och inte minst i Zmejevka där det uppskattas till 90% av alla bönder är oregistrerade och alla ekonomiska transaktioner sker med svarta pengar. Ett av ändamålet med den nya skatten är att myndigheterna vill att alla bönder i landet skall vara registrerade som företagare och betala moms, skatter och sociala avgifter. Den nya lagen har naturligtvis rört upp känslorna hos många i byn och en kväll i våras samlades en skara bönder, styrkta av vodka, utanför Nikolajs hus och demonstrerade sitt missnöje med att bli satta eld på gamla bildäck. Nikolaj blev orolig och ringde polisen som ryckte ut och skingrade demonstranterna. En av demonstranterna var Dimitri Norberg, barnbarn till Maria Norberg, som senare anklagades för vara initiativtagare och ledare för demonstrationen. Han blev därefter åtalad och enligt ukrainsk lag är brottsrubriceringen; "Kriminell förseelse", där straffpåföljden är böter. I skrivande stund har målet ännu inte varit i domstol. Denna händelse har splittrat folket i byn där många anser att Nikolaj som myndighetsperson är skyldig till

den nya lagen som kommer att försämra villkoren för många jordägare medan andra i byn anser att bönderna skall vara registrerade och betala moms och skatter.

ICLD-projektet som pågått mellan Region Gotland och Zmejevka under några år avslutades förra året. Strax innan nyår kom dock det ett glädjande besked om ett nytt turistprojektet som skall startas upp under 2022. I det nya ICLD-projektet kommer samarbetspartnerna att vara administrationen i Berislav och Region Gotland men även Zmejevka kommer att få ta del av projektet.

Svenskundervisningen för barn och vuxna som pågått under ett antal år men som avbröts våren 2020 har inte startats upp igen. Däremot har några av den yngre generationens svenskättlingar som träffades hemma hos varandra för att öva sig prata svenska återupptaget verksamheten i höst och träffas åter en gång i veckan.

Öppnandet av det svenska museet vars byggnad blev färdigrestaurerad under 2020 och som skulle inredas under 2021 har också blivit försenad på grund av coronan. Invigningen av museet är nu planerad till månadsskiftet april-maj i år och vi får hoppas att det då verkligen blir av så att framtida turister kan få ta del av intressant information.

Befolkningsutvecklingen i byn har även under 2021 varit negativ. Enligt Ludmilla Lemetjuk, sekreterare på bysovjeten föddes det bara 11 barn under året medan 31 personer avled. Totalt fanns det 2206 invånare i Zmejevka vid årsskiftet. Denna utveckling med allt färre invånare i de gamla kolchosbyarna är likadan i hela Ukraina.

Allt fler från Zmejevka har arbetat utomlands under 2021. Tidigare har runt 100 personer från byn arbetat främst i Polen men under senare år är det också i de baltiska länderna och Tjeckien som det erbjuds arbeten. Enligt Tatjana Kucher, tidigare ansvarig för sociala frågor i byn är det numera ca 150 personer som arbetar utomlands.

För de många i byn som odlar potatis var förra året en besvikelse.

Potatispriset för första skörden vid försommaren var bara tre, fyra UAH/kg och för andra skörden i höst något högre, fem, sex UAH/kg (ca 2 SEK) vilket är bara

halva priset mot 2020. Anledningen tros vara den sena våren, man kunde inte sätta i tid för att vara med vid den allra tidigaste skörden utan man fick konkurrens från andra potatisodlande områden. Till följd av den senare skörden var det även färre uppköpare som kom till byn och även detta bidrog till ett lägre pris.

Det traditionella julfirandet som har vuxit fram under de senaste åren med godispåsar, julgåvor till svenskbyättlingar och till personer i nyckelpositioner skedde även detta året. Godispåsarna bekostades Gammelgarns-Östergarns Kyrkliga syförening, Stefan Olsson, Båstad och Araslövs församling, Önnestad. Julklapparna som även detta året var en flaska vin från den lokala vinfabriken i Kozatske men även inkluderade ketchup, tomatjuice och spagetti som var gåvor från Svenskbyföreningen och Carl-Olof Sturén.

Byäldsten Nikolaj Kurivtjak får här vin och ketchup

Anna Norberg med sonen Volodja tar emot gulgåvor även till brodern Ivan. Hon håller också glatt upp ett kuvert som hon vet är en pengagåva från Bitte och Leif Johnsson, Önnestad samt från Siw och Jan Andersson, Löddeköpinge. Det var flera av byborna som blev ihågkomna på detta sätt av dessa båda generösa familjer.

Glada kyrkokesökare får här ta del av presenter inför julen

Natasja Hatuntseva delar här ut godispåsar till barn i kyrkans barnkör, ett uppdrag hon haft under flera år.

Innan nyår delades det också ut matpaket till 45 personer företrädesvis äldre och sjuka vilka också bekostades av syföreningen på Gotland, Stefan Olsson och Araslövs församling.

Församlingsbor får här sina matpaket från företrädesvis Araslövs församling. Man kan säga att denna hjälpen är från kyrka till kyrka.

Det enda som var olikt åren innan coronan var att jullunchen i kyrkan blev inställd men man hoppas att det kan ske senare i vår när det går att sitta utomhus

och kanske skett en minskning av coronan. Som tidigare år har det satts in pengar på svenskbyföreningens konto för just detta ändamål från Françoise och Bertil Gustavsson, Stockholm.

I samband med julgudstjänsten fick kyrkobesökarna även detta året ett ljus som skall symbolisera att svenskarna tänker på sina avlägsna släktingar i Gammalsvenskbyn. Det är en tradition som instiftades under Birgitta Utas tid som ordförande för Svenskbyföreningen och byborna känner också stor tacksamhet för att svenskarna inte glömmet bort dem.

Luba Siroid delar här ut ett ljus till Nina Pavlivskaya.
Nina är mor till Pauline Buskas, avlidne Viktors hustru

Luba Hansas med dottern Elena

Anna Norberg, svenskättling som bor i Minchuriets
fick också ett matpaket

Under 2021 har det också som andra år överförts mycket pengar från organisationer och privatpersoner i Sverige till främst humanitära ändamål, vilka sedan har förmedlats av undertecknad. Föreningen Svenskbyborna är en stor donator och hjälper främst äldre och sjuka personer med medicin och sjukhusvård. Den Kyrkliga syföreningen på Gotland är också en stor givare liksom Araslövs församling. Folket i Zmejevka är mycket medvetna om den svenska hjälpens betydelse, det finns ingen boende i byn som kan ange någon annan liknande plats eller ort i Ukraina som är så unik och som varje år får ta emot så mycket hjälp som just Gammalsvenskbyn.

Följande privatpersoner och organisationer i Sverige har på olika sätt hjälpt enskilda personer eller organisationer i Gammalsvenskbyn som ålderdomshemmet, förskolorna, skolan m fl med ekonomisk hjälp;

Föreningen Svenskbyborna, Gotland
Gammelgarns-Östergarns kyrkliga syförening, Gotland
Araslövs församling, Färlöv, Norra Ströö, Önnestad
Bitte och Leif Johnsson, Önnestad
Siw och Jan Andersson, Löddeköpinge
Ingrid Brink, Löddeköpinge
Anna-Lena och Christer Benteke, Önnestad

Ing-Marie Nilsson, Önnestad
Barbro och Gösta Enarsson, Önnestad
Eivor och Erling Skoglösa, Åhus
Nils-Lennart Persson, Norra Ströö
Edith Breiner och Nils-Erik Berntsson, Tollarp
Nils-Börje Nilsson, Förslöv
Stefan Olsson, Båstad
Uno Johansson, Grevie
Kjell Kotz, Ganthem Gotland
Lennarts Martis, Ganthem Gotland
Mats Bondesson, Dalhem Gotland
Sofia Hoas o Lars Thomsson, Vänge Gotland
Christina Knutas, Klintehamn Gotland
Gunnel Jugren, Falun
Christina och Carl-Olof Sture'n, Stockholm
Mari och Olle Åberg, Stockholm
Kerstin Mattiasson Utas, Stockholm
Francoise och Bertil Gustavsson, Stockholm

Inför alla årsskiften är det lätt att vara optimistisk och tro att det kommande året skall bli bättre än det förra. Inför 2022 är det dock svårt att vara för optimistisk, snarare ser det nya året dystert ut och det råder en viss anda av pessimism; coronapandemin som det inte syns någon ände på, hotet från Ryssland som ingen idag vågar hoppas bara är tomma ord. Låt oss ändå hoppas att det skall bli bättre och att vi kan se ljuset längst bort i tunneln, att Ryssland skall avstå från krigshandlingar så att folket i Ukraina får leva i fred och behålla sin frihet. Låt oss också hoppas att vi kan se ett slut på coronan med bl a öppna gränser så att alla människor kan börja umgås igen, resa mer och att de svenska besöken i Gammalsvenskbyn kan komma igång som tidigare.

Kakhovka i januari 2022

Sven Bjerlestam